

تاریخ ایران در عصر افشاریه

دکتر رضا شعبانی

جلد اول

سرشناسه	: شعبانی، رضا، ۱۳۱۷ -
عنوان و نام‌پدیدآور	: تاریخ ایران در عصر افشاریه / رضا شعبانی.
مشخصات نشر	: تهران: سخن، ۱۳۸۸.
مشخصات ظاهری	: ج ۲.
شابک	: ج ۲: ۳ - ۳۶۱ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸، ج ۱: ۶ - ۳۶۰ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸
	: دوره: ۰ - ۳۶۲ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا.
یادداشت	: نمایه.
موضوع	: نادرافشار، شاه ایران، ۱۱۰۰-۱۱۶۰ ق.
موضوع	: ایران - تاریخ - حکومت افشاریان، ۱۱۴۸-۱۲۱۸ ق.
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ۷۲ش/۱۲۵۹ DSR
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۶۱۸۵۵۹

انتشارات سخن

خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان وحیدنظری شماره ۴۸

تاریخ ایران در عصر افشاریه (جلد اول)

دکتر رضا شعبانی

چاپ اول - ۱۳۸۸

تیراژ: ۱۶۵۰ نسخه

حروفچینی: گنجینه

لینوگرافی: صدف

چاپ: گلرنگ یکتا

حق چاپ و نشر محفوظ است.

شابک (جلد اول) ۶ - ۳۶۰ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

شابک دوره ۰ - ۳۶۲ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

مرکز پخش: انتشارات علمی - خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران

شماره ۱۳۵۸ تلفن: ۶۶۴۶۵۹۷۰ - ۶۶۴۶۰۶۶۷

فهرست مطالب

جلد اول

نادرشاه افشار.....	۱۳
زندگانی نادر.....	۲۵
ابتدای حال تا پیوستن به اردوی تهماسب ثانی (۱۱۳۸-۱۱۰۰ ه.ق.).....	۲۶
ورود نادر به خدمت باباعلی بیگ کوسه احمدلو حاکم ایبورد.....	۳۱
مرگ باباعلی بیگ.....	۳۴
اغتشاشات کشور در دوران فرمانروایی محمود.....	۴۳
اشرف افغان.....	۴۷
آخرین نبرد اشرف با نادر در زرقان فارس.....	۵۹
عاقبت کار اشرف.....	۶۱
نبردهای نخستین نادر با ترکان عثمانی.....	۶۲
تهماسب دوم.....	۶۴
سرکوبی قیام ملک محمود.....	۷۵
پیوستن نادر به ملک محمود.....	۸۱
پیوستن نادر به اردوی شاه تهماسب.....	۹۲
پایان کار ملک محمود.....	۹۸
وقایع بعد از تسخیر خراسان.....	۱۰۰

۱۰۶	سرکوبی ابدالیان هرات
۱۰۸	اغتشاش قائن
۱۰۸	تصرف بهدادین و جنگ سنگان
۱۰۹	خدیعت‌های مکرر تهماسب
۱۱۱	جنگ بااکراد و ترکمنان
۱۱۲	سرکوبی اکراد
۱۱۳	نبرد استرآباد
۱۱۴	پیکار با افغانان ابدالی در اسلام قلعه (کافر قلعه)
۱۱۸	نبرد شکریان
۱۲۰	آغاز نبرد با اشرف
۱۳۰	جدال در سر دره خوار
۱۳۲	نبرد مورچه خورت
۱۳۶	ورود به اصفهان
۱۴۲	جنگ زرقان
۱۴۸	عزیمت نادر برای تسخیر صفحات غربی ایران و جنگ با عثمانی
۱۵۳	نبرد نهاوند
۱۵۳	فتح ملایر
۱۵۴	تسخیر همدان
۱۵۵	تسخیر کرمان‌شاه
۱۵۶	عزیمت به آذربایجان
۱۶۲	اغتشاش در عثمانی
۱۶۶	تصمیم به بازگشت
۱۷۱	اقامت در مشهد
۱۷۳	ازدواج رضاقلی خان
۱۷۴	تصرف هرات
۱۷۸	تسلیم هرات
۱۷۹	تسخیر مجدد فراه
۱۸۱	شکست شاهانه
۱۸۸	صلح شاهانه

۱۸۹	داستان اسماعیل میرزا
۱۹۰	عکس‌العمل نادر در برابر قرارداد صلح شاه تهماسب با احمدپاشا
۱۹۵	به سوی اصفهان
۲۰۴	جلوس شاه عباس سوم
۲۰۷	دوران نیابت سلطنت
۲۰۸	لشکرکشی به بغداد
۲۱۱	محاربه نادر با توپال عثمان پاشا
۲۱۶	طعم تلخ شکست
۲۲۴	در انتظار پیروزی
۲۳۰	آمادگی نایب السلطنه
۲۳۴	نبرد سرنوشت ساز
۲۳۸	طغیان محمدخان بلوچ
۲۴۵	شکست محمدخان
۲۴۹	وقایع شوشتر و هویزه
۲۵۴	نبردهای مجدد با ترک‌ها و تسخیر قفقازیه
۲۶۶	تاج‌گذاری نادر
۲۸۳	اعلان شرایط سلطنت
۲۸۶	مراسم خاص
۲۹۱	نخستین اقدامات بعد از پادشاهی
۲۹۴	سرکوبی علیمرادخان بختیاری
۳۰۸	آرام‌سازی بلوچستان
۳۱۰	تصرف قندهار
۳۱۷	عزیمت به هندوستان
۳۲۱	ورود به پشاور
۳۲۵	ولیعهدی رضاقلی میرزا
۳۲۶	مقاومت ناصرخان
۳۲۸	مقتول شدن ابراهیم خان ظهیرالدوله
۳۳۰	اوضاع دربار هند
۳۳۱	به سوی پایتخت هند

۳۳۴	در دهلی چه می‌گذشت
۳۳۵	درگیری‌های نزدیک لاهور
۳۳۷	نبرد کرنال
۳۴۵	ورود به دهلی
۳۴۸	شورش نابهنگام دهلی
۳۶۷	وقایع دوران اقامت در دهلی
۳۶۹	عروسی نصرالله میرزا
۳۷۱	ارمغان هند
۳۷۸	سواد عهدنامه منعقدہ میان ایران و هند
۳۷۹	تأدیب خدایار خان عباسی حاکم سند
۳۸۸	سرکوبی افغانان یوسف زائی
۳۸۹	ورود به هرات
۳۹۳	تسخیر ماوراءالنهر
۴۰۴	لشکرکشی به جانب خوارزم
۴۱۱	حدوث واقعه‌ای تلخ
۴۱۳	آزادی اسرای ایرانی
۴۱۵	بازگشت به خراسان
۴۱۷	ورود به کلات
۴۱۸	حضور در مشهد
۴۲۰	سوء قصد به جان نادر
۴۲۲	ورود به قزوین
۴۲۴	لشکرکشی به داغستان
۴۳۲	کور کردن رضاقلی میرزا
۴۴۶	جنگ‌های ایران با عثمانی
۴۵۰	تسخیر شهرهای زور و کرکوک
۴۵۰	تصرف کار ملیس
۴۵۱	محاصره موصل
۴۵۴	تلاش برای تقریب مذاهب
۴۶۱	وثیقه نامه مذهبی نجف

۴۶۷	آشوب‌های داخلی
۴۷۲	شورش محمدتقی خان شیرازی
۴۷۹	شورش محمدحسن خان قاجار
۴۸۱	سرانجام شورش‌های سال‌های پایانی عمر نادر شاه
۴۸۲	مجازات درویش فریکار
۴۸۳	طغیان دنبلی‌ها در خوی
۴۸۶	جنگ نهایی با عثمانی
۴۹۶	قرارداد صلح با عثمانی
۵۰۳	فصل ختام رابطه نادر با ترکان
۵۰۳	پایان کار نادر
۵۱۸	آخرین توطئه
۵۲۵	جانشینان نادر شاه
۵۴۳	علی‌قلی خان (عادل شاه)
۵۵۷	ابراهیم شاه
۵۶۲	شاهرخ شاه

جلد دوم

۵۸۱	نظام اداری و حکومتی ایران در دوره افشاریه
۶۲۱	ارکان دولت
۶۲۵	امراء
۶۳۶	مقرب‌الخاقان‌ها
۶۳۷	مقرب‌الحضرت‌ها
۶۴۲	وزیر بیوتات
۶۴۵	مشاغل مختص به پایتخت و شهرستان‌های درجه اول
۶۵۲	نظام اجتماعی دوره افشاریه
۶۵۴	اوضاع و احوال عمومی
۶۷۲	روحانیون
۶۸۴	جنگ‌آوران

۶۹۸	درویشان.....
۷۰۹	عیاران.....
۷۱۷	اقدامات اجتماعی.....
۷۳۴	هتزر و هنرمندان.....
۷۵۱	نظام اقتصادی ایران در عصر افشاریه.....
۷۵۴	کشاورزان.....
۸۱۵	بازرگانی خارجی ایران.....
۸۴۶	مقیاسات و مقادیر.....
۸۵۴	مناسبات خارجی ایران در روزگار افشاریه.....
۸۶۵	روابط ایران و انگلیس.....
۸۸۵	روابط ایران و هلند.....
۸۹۲	روابط ایران و فرانسه.....
۸۹۹	روابط ایران و روس.....
۹۳۶	روابط تجاری.....
۹۴۹	روابط ایران با شرق.....
۹۶۷	منابع و مأخذ.....
۹۷۹	مؤلفان گمنام.....
۹۷۹	«معرفی مقالات و نقد کتاب».....
۹۷۹	«مقالات تاریخ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، نظامی و مذهبی».....
۹۸۷	فهرست اعلام.....
۹۸۷	فهرست اعلام اشخاص.....
۱۰۰۲	اعلام جغرافیایی.....
۱۰۱۴	فهرست نام قیایل و عشایر.....

«نادر شاه افشار»

هست سلطان بر سلاطین جهان
شاه شاهان نادر صاحبقران

در میان نامدارترین بزرگان جهان، شاید نادر شاه افشار گمنام‌ترین همه آنان باشد. حالی که اگر هیچ یک از خصوصیات ممتاز و برجسته این مرد نامی را هم در نظر نیاوریم، همان از درجه نظامی‌گری و نبوغ انکارناپذیر استراتژیک او، در ردیف بزرگ‌ترین بزرگان همه اعصار حیات بشر باید باشد و با توجه به سنوات محدود حضور او در عرضه فعالیت‌های مختلف جنگی، به آسانی نتوان همانندی برای او یافت.

ناپلئون بناپارت، امپراتور فرانسویان، که خود مدت کوتاهی زیست و جنگ‌های عظیمی نیز به راه انداخت از ستایش‌گران نادر شاه است و به حق او را بزرگترین فاتح آسیایی می‌داند. غربیان، به صرافت نبوغ فوق‌العاده‌ای که از او در خاطر دارند، کبیرترین کبیرهای تاریخ خویش قلمدادش می‌کنند و تا چند سال پیش که آماری ارائه دادند، معلوم داشتند که بیش از دویست هزار جلد کتاب متنوع در شرح انواع هنرنمایی‌های سیاسی، نظامی، عمرانی، عقیدتی، حقوقی و حتی عشق‌ورزی‌های بی‌حساب و کتاب او تألیف و تصنیف کرده‌اند. و دریغ‌اکه در مورد نامدار بس نامور تاریخ ایران، یعنی فرزند خلف ملتی که از درون یک خانواده فروتن و غیر مشهور

برخاسته و در خلال اندک مدتی آن همه کارهای نتوانستی انجام داده، و کشور خود را به عالی‌ترین درجات شهرت و عزت و اعتبار رسانیده است. تعداد مصنفات هم وطنان او حتی از بیست مجلد نیز در نمی‌گذرد!

بی‌اقبال‌های مرد پرتوان و برومند و شکوه‌آفرین ایران، همه هم از آن حیث نیست که وی فقط دوران کوتاه دوازده ساله‌ای (۱۱۶۰-۱۱۴۸) را شاه بوده و مسند حقیقی قدرت را در اختیار داشته است. بلکه بدین سبب نیز است که این داهی کبیر متعاقب عمر دویست و چهل ساله (۱۱۴۸-۹۰۷) بزرگ‌ترین و محبوب‌ترین سلسله ایرانی بعد از اسلام بر تخت نشسته است که در دل هم‌میهنان خود جایگاه والایی کسب کرده‌اند و در سایه تبلیغات حساب شده و دامنه‌دار، حکومت‌های قبل و بعد خود را تحت الشعاع قرار داده‌اند. نوع نگاهی که ایرانیان به دودمان صوفیان صافی پیدا کرده‌اند و به طور خاص پیش‌آمدهایی که در پایان کار سلاله شیخ صفی‌الدین اردبیلی روی داد و سوانح دردناکی را برای ملت و کشور به وجود آورد، باعث شده است که عظمت نبوغ و دهاء مسلم مرد بلند مرتبه‌ای چون نادر، در محاق فراموشی و کم‌التفاتی افتد و نویسندگان و مورخان ادوار بعد نیز در اعصار زندیه و به ویژه قاجاریه از پرداختن به زندگانی وی و توضیح افتخارات عظیمی که خلق کرده است، غفلت ورزند. این که سهل است، چرا که گهگاه قضاوت‌هایی نیز درباره وی می‌شده است که نه تنها مؤید احوال چنان پادشاه کامکاری نبوده، بلکه چهره‌ای دژم نیز به وی داده و فی‌الجمله شرح آن همه مساعی که برای جبران کار غلزائیان قندهار و برون رفت از گرداب هجوم‌های ظالمانه روس و عثمانی معمول داشته، مورد تعرض و نسیان قرار گرفته است.

تحقیقات جدید اهل قلم هم بالکلیه بر اصول نگرش‌ها و روش‌هایی متکی است که نظامات ارزشی گذشته را در محک نقد اخلاقیات و الگوهای رفتاری مورد قبول عصر ما و قانون‌مندی‌های ناگزیر حیات یک دو قرن اخیر تاریخ جهان می‌گذارد و لامحاله از آن چه که مطلوب واقعی‌شان جهان‌گشای بزرگ افشار و بلند پایگان دیگری چون اوست، فاصله‌ها دارد، و به حق مردم روزگار ما را به امور و مسائلی